

Jak bezpiecznie i higienicznie pracować oraz świadczyć usługi

*Poradnik dla gabinetów kosmetycznych,
fryzjerskich, tatuażu i odnowy biologicznej*

Jak bezpiecznie i higienicznie pracować oraz świadczyć usługi

*Poradnik dla gabinetów kosmetycznych,
fryzjerskich, tatuażu i odnowy biologicznej*

Katowice 2014

Wydano przy współpracy:

Śląskiego Państwowego
Wojewódzkiego Inspektora
Sanitarnego

Oddziału Śląskiego Polskiego
Towarzystwa Higienicznego

Katedry Kosmetologii Śląskiego
Uniwersytetu Medycznego
w Katowicach

FUNDACJA
GWIAZDA
NADZIEI

GILEAD

Gilead Sciences Poland

Zespół redakcyjny

*Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej
w Katowicach:*

Grzegorz Hudzik

Renata Cieślik-Tarkota

Aleksandra Dębowska

Michał Drozdowski

Dominika Gacka

Agata Gąsior

Anna Gogola

Marta Kępowicz-Skóra

Ilona Leszczyńska-Biedroń

Arleta Mrugała

Izabela Piątek

Anna Tatar

Dorota Wodzisławska-Czapla

Anna Wojciechowska-Bijok

Wydawnictwo bezpłatne

ISBN 937520

- 5

Zabiegi dla piękna i urody bezpieczne i zdrowe – zagrożenia transmisją zakażeń w zakładach fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu, odnowy biologicznej i tym podobnych

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej należy traktować jak typowy gabinet zabiegowy, w którym bardzo często wykonuje się zabiegi związane z naruszeniem ciągłości tkanek, a każdy klient może być potencjalnie zakaźny.

PATOGENY		DROGA PRZENOSZENIA
Bakterie	<i>Staphylococcus aureus</i>	ręce, przedmioty, w mniejszym stopniu powietrze
	<i>Staphylococcus epidermidis</i>	ręce
	<i>Streptococcus pyogenes</i>	ręce, powietrze
	<i>Streptococcus pneumoniae</i>	powietrze
	<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	ręce, powietrze (sporadycznie)
	<i>Legionella spp.</i>	drogą kropelkową w wyniku inhalacji aerozoli
	<i>Escherichia coli</i>	skażona żywność, woda
	<i>Chlamydia pneumoniae</i>	drogą kropelkową
Grzyby	Grzyby z rodzaju <i>Candida</i>	ręce
	<i>Epidermophyton floccosum</i>	bezpośredni lub pośredni kontakt z zakażonymi osobami lub przedmiotami oraz chorymi na grzybicę zwierzętami
	<i>Trichophyton spp.</i>	kontakt bezpośredni lub pośredni
	<i>Aspergillus fumigatus</i>	droga oddechowa
Wirusy	Wirus grypy	powietrze, ręce, skażone przedmioty
	HCV/HBV/HIV	kontakt z krwią i innym materiałem biologicznym potencjalnie zakaźnym
	Ludzkie wirusy papilloma	kontakt z naskórkiem
Pasożyty	Świerzbowiec ludzki	ręce, ciało, narzędzia i sprzęty
	Wszy	kontakt bezpośredni z zakażonymi osobami, pośredni poprzez sprzęt
	Nużeńce	kontakt bezpośredni z zakażonymi osobami, pośredni poprzez sprzęt
	Owsik ludzki	kontakt bezpośredni z zakażonymi osobami, pośredni poprzez sprzęt

Warunki techniczne i budowlane dla zakładów fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu i odnowy biologicznej

Definicje

- Zakłady fryzjerskie – zakłady świadczące usługi w zakresie regeneracji, pielęgnacji i upiększania włosów oraz wyrobu peruk.
- Zakłady kosmetyczne – zakłady świadczące usługi w zakresie regeneracji, pielęgnacji i upiększania ciała.
- Zakłady odnowy biologicznej – zakłady świadczące usługi w zakresie regeneracji ciała poprzez ćwiczenia fizyczne, naświetlanie, opalanie, masaż, oddziaływanie suchym lub wilgotnym, gorącym powietrzem oraz zabiegi relaksujące.
- Zakłady tatuażu – zakłady świadczące usługi polegające na wprowadzeniu barwników do skóry lub śluzówek.

Lokalizacja

Powyższe obiekty powinny być zlokalizowane w odrębnym budynku/lokalu albo stanowić wyodrębnioną część budynku/lokalu. Wejście do zakładu stanowiącego wyodrębnioną część może być wspólne dla wszystkich jego użytkowników i prowadzić z dróg komunikacji ogólnej. Wejście nie może prowadzić przez pomieszczenia, w których są świadczone innego rodzaju usługi.

W zakładzie należy wydzielić:

- pomieszczenia, w których są świadczone usługi,
- szatnię i poczekalnię dla osób korzystających z usług,
- pomieszczenia higieniczno-sanitarne dla osób korzystających z usług i zatrudnionych,
- pomieszczenie lub miejsce do przechowywania sprzętu do utrzymywania czystości,
- pomieszczenia lub szafy do przechowywania:
 - preparatów kosmetycznych,
 - czystej bielizny,
 - brudnej bielizny,
- miejsce na pojemniki lub urządzenie, w których są gromadzone odpady.

Pomieszczenia związane ze świadczeniem usług powinny mieć powierzchnię umożliwiającą takie rozmieszczenie, zainstalowanie i użytkowanie stanowiących jego wyposażenie urządzeń i sprzętów, które zapewni właściwe świadczenie usług. Zakład powinien być przyłączony do instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej.

W zakładzie dopuszcza się:

- sprzedaż w wydzielonym pomieszczeniu lub miejscu artykułów fryzjerskich, kosmetyków oraz wyrobów perukarskich,
- podawanie lub sprzedaż napojów bezalkoholowych, przy zachowaniu warunków określonych w przepisach o warunkach zdrowotnych żywności i żywienia.

Materace do ćwiczeń w zakładach odnowy biologicznej powinny być wykonane z materiału łatwo zmywalnego, odpornego na działanie środków dezynfekcyjnych.

Urządzenie do opalania oraz stanowisko do masażu suchego lokalizuje się w wydzielonym pomieszczeniu lub miejscu i wyposaża je w podajnik z ręcznikami jednorazowego użytku, szafkę lub wieszak na odzież osób korzystających z usług oraz środki dezynfekcyjne do dekontaminacji urządzenia.

W solarium umieszcza się łóżka lub kabiny do opalania wyposażone w nawiew powietrza i regulację parametrów pracy urządzenia. Łóżko lubabinę do opalania po każdym użyciu dezynfekuje się, a informację o wykonaniu tej czynności umieszcza się w widocznym miejscu.

W pomieszczeniu masażu wodnego, łaźni parowej i w pomieszczeniu natrysków instaluje się wpusty podłogowe oraz zawory ze złączką do węża.

Przy stanowisku do masażu instaluje się umywalkę oraz zaopatrzone w ręczniki jednorazowe podajniki oraz dozowniki z mydłem w płynie i środkami dezynfekcyjnymi do rąk. Osobom korzystającym z sauny zapewnia się oddzielne przebieralnie oraz pomieszczenie higieniczno-sanitarne, spełniające wymagania określone w przepisach o warunkach technicznych budynków. Przy pomieszczeniu sauny instaluje się natrysk umożliwiający mycie i schłodzenie ciała zarówno przed jak i po pobycie w saunie. Dopuszczalne jest stosowanie przez osoby korzystające z sauny innych przebieralni i pomieszczeń sanitarnych znajdujących się w jej sąsiedztwie.

W zakładzie odnowy biologicznej organizuje się pomieszczenie lub miejsce do wypoczynku dla osób korzystających z usług tego zakładu. W pomieszczeniu do wypoczynku przy saunie zapewnia się co najmniej dwukrotną wymianę powietrza na godzinę.

Sterylizacja sprzętu używanego w gabinecie

Narzędzia, obok rąk, są najczęstszą przyczyną zakażeń. Wszystkie narzędzia wielokrotnego użytku, które mają kontakt z błonami śluzowymi lub powodują naruszenie ciągłości tkanek po każdorazowym użyciu należy zdezynfekować, umyć i poddać sterylizacji.

W zakładach, w których wykorzystywany jest sprzęt wielorazowego użytku należy zapewnić stanowisko do dekontaminacji.

Sterylizacja sprzętu używanego może odbywać się na stanowisku sterylizacji zorganizowanym w gabinecie lub w wydzielonym pomieszczeniu dostępnym z komunikacji ogólnej. Sterylizacja sprzętu może być również zlecona podmiotowi zewnętrznemu, posiadającemu udokumentowany system jakości. Prowadząc sterylizację we własnym zakresie należy zapewnić warunki do przygotowania sprzętu do sterylizacji, kompletowania, pakietowania oraz przechowywania materiałów wysterylizowanych. Stanowisko sterylizacji gabinetowej powinno być zlokalizowane poza drogami komunikacji wewnątrz gabinetu, w wydzielonej części. Stanowisko sterylizacji stanowi ciąg technologiczny w ustawieniu szeregowym obejmujący:

- odcinek (blat) materiałów skażonych ze stanowiskiem na co najmniej jeden pojemnik do dezynfekcji,
- myjnię- dezynfektor lub zlewozmywak,
- odcinek (blat) do przeglądania i pakietowania materiałów czystych przed sterylizacją,
- odcinek (blat) oraz miejsce do przechowywania materiałów sterylnych.

W zakładzie powinny być zorganizowane pomieszczenia higieniczno-sanitarne dla osób korzystających z usług i zatrudnionych w zakładzie. Pomieszczenia te powinny mieć wysokość w świetle co najmniej 2,5 m, z wyjątkiem łaźni ogólnodostępnej, której wysokość powinna wynosić co najmniej 3,0 m oraz mieć zapewnioną wymianę powietrza zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Szatnie dla pracowników należy wyposażyć w szafki, w których przechowuje się oddzielnie odzież własną, roboczą lub ochronną. Nie można zapominać o zapewnieniu warunków do higienicznego spożywania posiłków.

Pomieszczenie lub miejsce do przechowywania sprzętu do utrzymania czystości wyposaża się w zamontowany na wysokości 0,5 m od podłogi zlew, z tym że w zakładach, w których znajdują

Ręce jako narzędzie pracy

Istotnym czynnikiem w transmisji zakażeń jest najczęściej używane oraz najbardziej precyzyjne „narzędzie” czyli ręce personelu. Dlatego tak ważna jest właściwa higiena rąk w tym:

- dbałość o dłonie, a zwłaszcza paznokcie, które muszą być krótko obcięte, niepolakierowane, bez tipsów,
- zabezpieczanie wszelkich mikrourazów, skaleczeń, zadrapań, pęknięć skóry plastrem opatrunkowym przed przystąpieniem do pracy,
- unikanie kontaktu z klientami gdy odpowiednie zabezpieczenie np. sączących się i trudno gojących zmian na skórze dłoni osoby wykonującej zabieg jest niemożliwe,
- stosowanie rękawic ochronnych przy ryzyku zakażenia, zawsze przy możliwym kontakcie z krwią i wydzielinami,
- odczas świadczenia usług zdejmowanie biżuterii (pierścionki, zegarki, bransoletki).

Należy pamiętać, iż w przypadku zranienia podczas pracy należy przerwać czynności, a następnie umyć i zdezynfekować ranę oraz odpowiednio ją zabezpieczyć.

Aby nie doszło do transmisji zakażenia poprzez ręce personelu należy stosować odpowiednie techniki redukujące liczbę drobnoustrojów znajdujących się na powierzchni skóry, do których zaliczamy mycie oraz dezynfekcję rąk.

Mycie rąk wodą z mydłem usuwa mechanicznie drobnoustroje kolonizujące przejściowo powierzchnię skóry i jest zalecane, jeżeli:

- ręce są brudne lub zanieczyszczone krwią oraz innymi płynami ustrojowymi,
- w środowisku pracy personelu wystąpi zakażenie lub podejrzenie zakażenia.

Myjąc ręce wodą i mydłem, należy zmoczyć ręce i nałożyć odpowiednią ilość mydła, tak, aby pokryć całą powierzchnię rąk. Ręce umyć zgodnie z opracowanymi dla zakładu procedurami. Następnie należy spłukać ręce wodą i osuszyć dokładnie jednorazowym ręcznikiem.

Dezynfekcję rąk wykonujemy za pomocą preparatów przeznaczonych do tego celu. Zwykle są to preparaty na bazie alkoholu. Preparaty w odpowiedniej ilości (nie mniejszej niż zalecana przez producenta) należy nakładać na suche ręce, wcierać dokładnie w każdą powierzchnię wewnętrzną i zewnętrzną dłoni, nadgarstki, palce, powierzchnie między palcami, kciuki, powierzchnie okołopaznokciowe. Preparat wcieramy do momentu wyschnięcia.

Dezynfekcję rąk stosujemy przed i po wykonaniu zabiegów.

Zastosowanie rękawiczek.

Rękawiczki jednorazowe stosuje się w celu ochrony klientów oraz personelu przed zakażeniami oraz przed działaniem środków chemicznych (środków myjących, dezynfekujących, farb itp.). Podczas wykonywania zabiegów, w trakcie których może dojść do

przerwania ciągłości tkanek należy używać rękawiczek sterylnych, jednorazowego użytku. Rękawiczki niesterylne wykorzystuje się do pozostałych zabiegów. Rękawiczki muszą być zmieniane po każdym kliencie, zakończonym zabiegu, po kontakcie z materiałem biologicznym oraz zaraz po ewentualnym ich uszkodzeniu. Należy pamiętać, że rękawiczki są jednorazowe i nie wolno ich stosować wielokrotnie. Jednocześnie należy pamiętać, że rękawiczki nie zastąpią higieny rąk. Przed założeniem i po zdjęciu rękawic ręce należy umyć i/lub zdezynfekować.

Po skończonym zabiegu rękawiczki traktuje się jak odpad zanieczyszczony krwią lub wydzielinami.

Postępowanie ze sprzętem stosowanym podczas wykonywania usług w zakładach fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu i odnowy biologicznej

Wszystkie narzędzia i sprzęty mające kontakt z uszkodzoną skórą lub błonami śluzowymi muszą być zdezynfekowane, umyte i wysterylizowane. Pozostałe jedynie wydezynfekowane i umyte. Preparaty dezynfekcyjne dobieramy zgodnie z zakresem działania bójczego obejmującego wirusy, grzyby, bakterie, prątki gruźlicy stosownie do zagrożenia.

Dezynfekcja narzędzi i sprzętu po użyciu

Narzędzia wielokrotnego użytku naruszające ciągłość tkanek bezpośrednio po zabiegu należy poddać dekontaminacji zgodnie z zaleceniami producenta.

Aby proces dezynfekcji był skuteczny należy zastosować odpowiednio opracowaną procedurę:

- narzędzia dezynfekować w profesjonalnych pojemnikach dezynfekcyjnych,
- po zabiegu całkowicie zanurzyć narzędzia w roztworze środka dezynfekcyjnego,
- narzędzia o złożonej budowie przed zanurzeniem należy rozmontować jeśli jest to zgodne z zaleceniami producenta,
- po umieszczeniu narzędzi pojemnik należy przykryć pokrywą,
- dezynfekcję przeprowadzać w czasie ekspozycji zalecanym przez producenta środka dezynfekującego. Czasu ekspozycji nie wolno skracać ani nie wydłużać. Czas ekspozycji jest mierzony od momentu umieszczenia w roztworze wszystkich narzędzi,
- po upływie określonego czasu ekspozycji narzędzia należy wyjąć i opłukać,
- następnie narzędzia/sprzęt należy wysuszyć,
- po każdym procesie dezynfekcji zużyty roztwór środka dezynfekcyjnego należy wylać, pojemnik umyć, zdezynfekować i wysuszyć.

Dezynfekcja nie może być stosowana jako metoda zastępcza, gdy wymagany jest poziom czystości mikrobiologicznej osiągany wyłącznie w procesach sterylizacji.

Właściwie zorganizowany zakład powinien dysponować taką ilością sprzętu jednorazowego lub wielorazowego użytku, aby istniała możliwość zastoso-

Preparaty dezynfekcyjne

Ważne jest przestrzeganie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy podczas ich stosowania. Do dezynfekcji narzędzi należy używać preparatów dopuszczonych do obrotu, o spektrum działania odpowiednim do zagrożenia – bakteriobójczym, prątkobójczym, grzybobójczym, wirusobójczym.

- Zabiegi należy wykonywać wyłącznie przy użyciu technicznie sprawnych narzędzi i urządzeń oraz preparatów o aktualnym terminie ważności i zalecanym stężeniu.

- Dezynfekcję narzędzi i sprzętu należy przeprowadzać zgodnie z zaleceniami producenta sprzętu, uwzględniając parametry działania stosowanych preparatów (stężenie, czas, zakres działania).

- Preparaty należy przechowywać w zamkniętych, oryginalnych opakowaniach w miejscach niedostępnych dla osób niepowołanych. Mieszaniny niebezpieczne powinny być przechowywane w warunkach określonych w karcie charakterystyki.

- Roztwory użytkowe należy przygotowywać najlepiej bezpośrednio przed wykonywaniem dezynfekcji w wydzielonym do tego celu pomieszczeniu lub miejscu, które posiada sprawnie działającą wentylację.

- Do sporządzania roztworów należy stosować wodę o temperaturze 20°C-30°C; chyba, że producent zaleca inaczej.

- Nie należy łączyć różnych preparatów dezynfekcyjnych, ani dodawać do nich preparatów myjących.

- Należy dokładnie dozować preparat w celu osiągnięcia prawidłowego stężenia.

- Każde naczynie zawierające roztwór użytkowy preparatu powinno posiadać widoczne oznakowanie obejmujące: nazwę preparatu, stężenie, datę przygotowania (godzinę, gdy roztwór jest nietrwały), dane identyfikujące osobę przygotowującą roztwór. W przypadku mieszanin niebezpiecznych piktogramy oraz zwroty określające rodzaj zagrożenia.

Należy pamiętać, iż osoby przygotowujące roztwory i wykonujące dezynfekcję powinny stosować środki ochrony osobistej zgodnie z zaleceniami producenta środka dezynfekcyjnego.

Dezynfekcja powierzchni

Powierzchnie są rezerwuarem drobnoustrojów, które mogą stanowić zagrożenie i z których mogą zostać przeniesione na inne powierzchnie, sprzęty lub osoby. Przedmioty stanowiące wyposażenie zakładu, w szczególności meble, powinny mieć powierzchnie gładką odporną na uszkodzenia mechaniczne i działania środków dezynfekcyjnych i wody.

Powierzchnie miejscowo zanieczyszczone krwią lub wydzielinami powinny być natychmiast przed ich czyszczeniem, dezynfekowane z zastosowaniem preparatów o działaniu również wirusobójczym. Wykorzystywane w zakładzie powierzchnie wyposażenia oraz sprzętu powinny być myte i dezynfekowane po każdym kliencie, u którego wykonany jest zabieg z naruszeniem ciągłości tkanek bądź w przypadku zanieczyszczenia powierzchni krwią lub wydzielinami. Stosowanie podkładów higieniczno-ochronnych nie zwalnia z obowiązku przeprowadzania dekontaminacji powierzchni. Podkład higieniczno-ochronny powinien być wymieniany po każdym kliencie.

- Należy opracować szczegółowe instrukcje mycia i dezynfekcji powierzchni w pomieszczeniach.

- Do dezynfekcji powierzchni należy stosować preparaty wykazujące działanie dezynfekujące w czasie nie dłuższym niż 15 minut (właściwy efekt bójczy będzie spełniony gdy preparat dokładnie pokryje powierzchnię, a stężenie roztworu będzie zachowane).

- Przy dezynfekcji powierzchni należy ograniczyć stosowanie preparatów zawierających aldehydy.

- Spryskiwacze do aplikacji preparatu dezynfekcyjnego powinny być wykorzystywane wyłącznie w przypadku dezynfekcji małych i trudno dostępnych powierzchni.

Piktogramy wskazujące rodzaj zagrożenia

TYLKO DLA MIESZANIN

Mogą być stosowane dla produktów pozostających w obrocie handlowym do 01.06.2017r.

wybuchowy

utleniający

palny

niebezpieczny
dla środowiska

toksyczny

żrący

szkodliwy, drażniący

DLA SUBSTANCJI I MIESZANIN

palny

gaz pod ciśnieniem

utleniający

żrący

wybuchowy

poważne zagrożenie
dla zdrowia

stwarzający
zagrożenie dla
środowiska

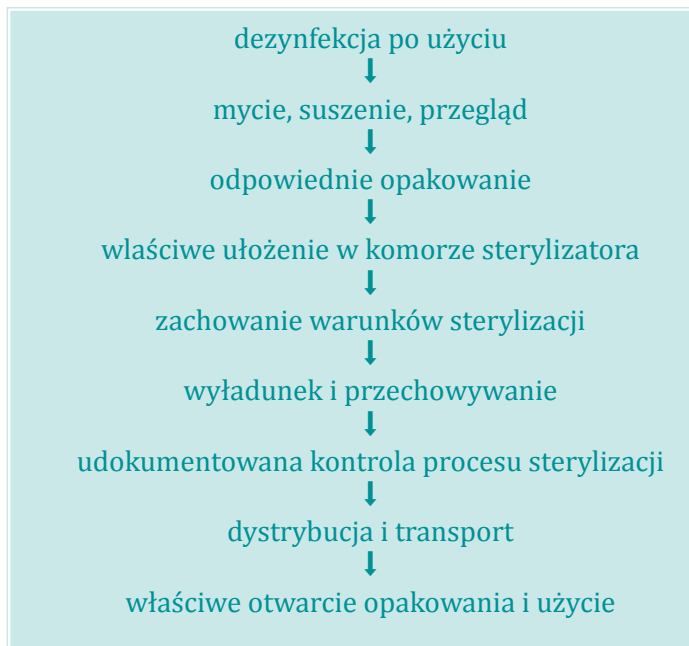

szkodliwy
drażniący
uczulający

toksyczny

- Powierzchnie wyposażenia i aparatury należy zdezynfekować i umyć zgodnie z przyjętymi w zakładzie procedurami.
- Przypomina się, że większość preparatów dezynfekcyjnych po określonym przez producenta czasie działania należy zmyć z dezynfekowanych powierzchni.
- Nie należy dezynfekować dużych powierzchni w obecności klientów i personelu.

Sterylizacja narzędzi wielokrotnego użytku

Sterylizacja jest procesem mającym na celu zabicie wszystkich form drobnoustrojów, w tym także spor (form przetrwalnikowych) bakterii. Narzędzia wielorazowe stosowane w takich zabiegach jak: przekłuwanie uszu, ciała (kolczyk do przekuwania), tatuowanie (głowice maszynki), makijaż permanentny, elektrokoagulacja, depilacja brwi czy sprzęt fryzjerski potencjalnie mogący naruszyć ciągłość tkanki wymagają sterylizacji.

Należy pamiętać, że sterylizacja nie ogranicza się tylko do samego zniszczenia drobnoustrojów, ale także do czynności poprzedzających proces oraz czynności następujących po nim. Etapy szeroko rozumianej sterylizacji przedstawiono na schemacie.

Zaburzenie cyklu sterylizacyjnego może doprowadzić do użycia niesterylnej narzędzia, a w konsekwencji do zakażenia klienta.

Najpowszechniejszą metodą sterylizacji, jest wyjaławianie parą wodną w nadciśnieniu – autoklawizacja, która jest uniwersalna, pewna, szybka, nietoksyczna, ekonomiczna.

Przed przystąpieniem do sterylizacji należy upewnić się, czy dany sprzęt może być sterylizowany daną metodą. Producent sprzętu przeznaczonego do sterylizacji, powinien podać jaką metodą sterylizacji jest zalecana dla konkretnego wyrobu.

Sprzęt, który nie wytrzymuje temperatury autoklawizacji (121°C) należy przekazać, zgodnie z zawartą umową, wyspecjalizowanym podmiotom zewnętrznym gwarantującym wykonanie wyrobu sterylnego inną metodą.

Sprzęt przeznaczony do sterylizacji po dezynfekcji, umyciu, wysuszeniu, sprawdzeniu funkcjonowania, należy we właściwy sposób opakować. Opakowanie ma na celu zachowanie sterylności wyrobu do momentu jego użycia.

Przypomina się, iż spotykane czasami sterylizatory kulkowe używane w gabinetach fryzjerskich i kosmetycznych nie mogą być

traktowane jako prawidłowy, zgodny z obowiązującymi zasadami proces sterylizacji.

Wśród wielu różnych opakowań dostępnych na rynku najczęściej używane są opakowania jednorazowego użytku – torebki lub rękawy papierowo foliowe. Opakowania te mają szereg zalet między innymi możliwość otwarcia bez używania środków pomocniczych. Pamiętać należy, że do zamknięcia rękawa papierowo-foliowego niezbędna jest specjalna zgrzewarka.

Zasady dotyczące sposobu pakowania do sterylizacji

- opakowania jednorazowego użytku można sterylizować tylko raz,
- w przypadku przerwania procesu sterylizacyjnego należy sprzęt ponownie opakować i poddać procesowi sterylizacji,
- torebki można napełniać tylko do $\frac{3}{4}$ objętości, gdyż w przeciwnym razie prawie niemożliwe staje się prawidłowe wykonanie zgrzewu oraz zwiększa się niebezpieczeństwo pęknięcia opakowania,
- między materiałem sterylizowanym a zgrzewem opakowania musi być 30 mm odstępu,
- w przypadku ryzyka przebicia opakowania przedmiot powinien być zabezpieczony papierową nakładką,
- materiał opakowaniowy nie może być zbyt naciągnięty, ani zwisać zbyt luźno, aby nie wpływał na zmiany ciśnienia podczas sterylizacji,
- optymalny sposób układania opakowań papierowo-foliowych polega na naprzemiennym układaniu ich wg schematu folia na folię, papier na papier.

Materiały sterylne należy przechowywać w warunkach uniemożliwiających uszkodzenie opakowania, w wydzielonym pomieszczeniu, w szczelnie zamykanych szafach lub szufladach. Nie

należy przechowywać materiału sterylnego na otwartych regałach. Należy pamiętać, że opakowanie papierowo-foliowe, które uległo zawilgoceniu nie jest szczelne, a materiał w nim przechowywany nie jest sterylny.

Należy pamiętać, że jeżeli opakowanie jest uszkodzone to jego zawartość uważa się za niesterylną.

Systematyczne sprawdzanie dat ważności na wyrobach sterylnych jest obowiązkiem.

Aby mieć pewność, że proces sterylizacji przebiega prawidłowo należy go kontrolować metodami: fizycznymi, biologicznymi, chemicznymi.

Zainstalowane na stałe w sterylizatorach urządzenia wskazują osiągane podczas procesu parametry fizyczne sterylizacji (temperatura, ciśnienie). Określają one stan techniczny urządzenia. Zapis parametrów krytycznych powinien być właściwy dla danego procesu. Wartości parametrów fizycznych powinny być rejestrowane (zapis cyfrowy, elektroniczny, papierowy) i archiwizowane.

Wskaźniki chemiczne zawierają substancje, które po osiągnięciu wymaganych parametrów sterylizacji zmieniają barwę. Informują o warunkach panujących w komorze sterylizatora, dają informację natychmiast po zakończeniu procesu.

Wskaźniki biologiczne zawierają niechorobotwórcze przetrwalniki bakterii w określonej liczbie. Stosowane są w celu określenia skuteczności procesu sterylizacji, tj. czy w kontrolowanym cyklu sterylizacji testowe mikroorganizmy zostały zniszczone.

- Każdy proces należy kontrolować wskaźnikami chemicznymi.
- Okresową kontrolę biologiczną powinno się przeprowadzać co najmniej 1 raz w miesiącu umieszczając co najmniej 2 wskaźniki

wewnątrz pakietów umieszczonych w różnych miejscach komory sterylizatora.

- Wskaźniki biologiczne należy umieszczać wewnątrz pakietów lub zestawów aby stwierdzić czy czynnik sterylizujący spenetrował wyjąławiany materiał. Kontrole przy użyciu wskaźników biologicznych przeprowadza się okresowo przynajmniej raz w miesiącu lub częściej w miarę potrzeby (np. po naprawie urządzenia).

- Prowadzenie dokumentacji sterylizacji uwzględniającej wyniki kontrolowania skuteczności sterylizacji daje możliwość uniknięcia roszczeń klientów o odszkodowanie i odparcia zarzutów o zakażenie podczas świadczenia usług.

Dokumentacja sterylizacji powinna uwzględniać: metodę sterylizacji, numer lub kod sterylizatora, datę sterylizacji, parametry procesu (temperatura, czas, ciśnienie) – w postaci wydruku lub zapisu elektronicznego, numer lub kod cyklu, wyniki kontroli chemicznej, biologicznej oraz podpis osoby odpowiedzialnej za sterylizację.

W przypadku braku możliwości przeprowadzenia sterylizacji w gabinecie kosmetycznym, fryzjerskim, tatuażu lub odnowy biologicznej podmiot powinien mieć podpisaną umowę ze sterylizatorem zewnętrzną gwarantującą uzyskanie produktu jałowego. Do transportu materiału skażonego oraz transportu materiału sterylnego należy stosować osobne, tylko do tego celu profesjonalne pojemniki.

Postępowanie z bielizną w zakładach fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu oraz odnowy biologicznej

- Bielizna stosowana w omawianych obiektach to: ręczniki, podkłady, pelerynki, prześcieradła itp.
- Przy świadczeniu usług używa się wyłącznie czystej bielizny.
- Zapas czystej bielizny jednorazowego lub wielorazowego użycia powinien być w zakładzie w wystarczającej ilości.
- Pracownicy powinni nosić czystą odzież roboczą lub ochronną, wykonaną z materiałów umożliwiających jej dezynfekcję.
- Czystą bieliznę jednorazowego lub wielorazowego użycia, odzież roboczą lub ochronną przechowuje się w przeznaczonych do tego celu zamykanych szafkach, oddzielnych i odpowiednio oznakowanych.
- Przed każdym klientem należy odpowiednio przygotować stanowisko pracy, w tym wymienić podkłady, zapewnić czyste ręczniki.

- W trakcie wykonywania zabiegów należy stosować środki ochrony indywidualnej (rękawiczki, fartuchy).
- Bieliznę jednorazowego użycia należy stosować jednokrotnie, a następnie traktować jako odpad komunalny.
- Brudną bieliznę oraz brudną odzież roboczą lub ochronną, przechowuje się w wydzielonym pomieszczeniu lub miejscu, w przeznaczonych do tego celu zamkniętych i odpowiednio oznakowanych pojemnikach.
- Pojemniki z brudną bielizną oraz odzież roboczą lub ochronną po napełnieniu niezwłocznie usuwa się z zakładu.
- Pranie brudnej bielizny i odzieży roboczej lub ochronnej powinno odbywać się poza zakładem, lub jeżeli na terenie zakładu wydzielone jest odrębne pomieszczenie na pralnię, spełniające wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690 z późn. zm.) – dopuszczalne jest pranie brudnej bielizny w obiekcie.
- Do prania i dezynfekcji brudnej bielizny używa się preparatów zawierających wymagane atesty oraz świadectwa dopuszczenia do użytkowania, potwierdzone przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny w Warszawie.
- Pranie brudnej bielizny i odzieży roboczej lub ochronnej przez pracowników we własnym zakresie w domach prywatnych, uważa się za niedopuszczalne.

Postępowanie z odpadami

- Przez odpady komunalne rozumie się odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

- Przez odpady niebezpieczne o właściwościach „zakaźnych” rozumie się substancje i preparaty zawierające żywe drobnoustroje lub ich toksyny, o których wiadomo lub co do których istnieją wiarygodne podstawy do przyjęcia, że wywołują choroby u ludzi lub innych żywych organizmów.

- Zakład musi posiadać opracowaną procedurę postępowania z odpadami niebezpiecznymi.

- Zasady postępowania z odpadami, w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska, precyzuje ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r., poz. 21).

- Wytwórca większość odpadów powstających w zakładach fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu i odnowy biologicznej może uznać za odpady komunalne. Jednakże, część odpadów powinna być gromadzona selektywnie, głównie tych uznanych przez wytwórcę za niebezpieczne.

- Odpady komunalne powinny być gromadzone w zamykanych

pojemnikach, zaopatrzonych w worki foliowe. Worek z odpadami komunalnymi po napełnieniu, należy niezwłocznie usunąć z zakładu.

- Wytwórca odpadów komunalnych powinien przewidzieć poza zakładem miejsce na pojemniki służące do czasowego gromadzenia odpadów stałych, z uwzględnieniem możliwości ich segregacji. Kontener zbiorczy służący do gromadzenia odpadów komunalnych powstających w zakładzie, powinien być szczelny i zamykany. Pojemniki/zbiornicze kontenery na odpady komunalne muszą być we właściwym stanie sanitarno-porządkowym i sanitarno-higienicznym.

- Na odbiór odpadów komunalnych zakład musi mieć podpisaną umowę lub posiadać inny dokument potwierdzający wywóz nieczystości stałych przez firmę posiadającą wymagane zezwolenie.

- W przypadku odpadów niebezpiecznych o ostrych końcach i krawędziach umieszcza się je w pojemnikach oznakowanych, o szczelnych, nienasiąkliwych ścianach, bez możliwości ponownego otwarcia.

- Zużyte materiały, które mogły ulec zanieczyszczeniu krwią lub wydzielinami uznane przez wytwórcę za niebezpieczne, gromadzi się w oznakowanych, przeznaczonych do tego celu zamykanych pojemnikach wyłożonych workiem foliowym.

- Pojemniki na odpady komunalne oraz odpady niebezpieczne umieszcza się w każdym pomieszczeniu zakładu, gdzie są świadczone usługi.

- Zaleca się magazynowanie odpadów niebezpiecznych w temperaturze do 10°C w przeznaczonym wyłącznie do tego celu, urządzeniu chłodniczym.

- Zakład musi mieć podpisaną umowę na odbiór odpadów niebezpiecznych z firmą posiadającą wymagane zezwolenie.

- W przypadku świadczenia usług, w trakcie wykonywania których może dojść do naruszenia ciągłości tkanek ludzkich należy zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U z 2013 r., poz. 947 z późn. zm.) wdrożyć i stosować procedury zapewniające ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi. Procedury powinny regulować sposób postępowania przy wykonywaniu czynności, w trakcie których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek ludzkich, zasady stosowania sprzętu poddawanego sterylizacji oraz sposoby przeprowadzania dezynfekcji skóry i błon śluzowych oraz dekontaminacji pomieszczeń i urządzeń.

„Mobilny gabinet” fryzjerski lub kosmetyczny

- Osoba udzielająca ww. świadczeń powinna podjąć działania zabezpieczające klientów przed możliwością wystąpienia zakażenia/choroby zakaźnej oraz dysponować wszelkimi środkami i wyposażeniem tak jak w przypadku świadczenia usług w tradycyjnym zakładzie.
- Niezbędne jest zapewnienie pomieszczenia lub miejsca do opracowywania narzędzi i torby transportowej akcesoriów fryzjerskich/kosmetycznych.
- Pomieszczenie to powinno służyć wyłącznie do wykonywania czynności w ramach świadczonych usług fryzjerskich/kosmetycznych oraz być wykonane w oparciu o projekt zmiany sposobu użytkowania, w którym zawarte będą informacje m.in. o instalacjach sanitarnych.
- Prowadzący tego typu działalność może korzystać z pomieszczenia do opracowywania narzędzi zlokalizowanego w funkcjonującym zakładzie fryzjerskim/kosmetycznym na podstawie umowy.

Obowiązki pracodawcy

Pracodawcą zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks Pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 z późn. zm.) jest jednostka organizacyjna, choćby nie posiadała osobowości prawnej, a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudnia pracowników.

Zgodnie z art. 207 § 2 i art. 304 ww. ustawy pracodawca obowiązany jest chronić zdrowie i życie pracowników przez zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy bez względu na charakter wykonywanej pracy i rodzaj zawartej umowy. Pracodawca obowiązany jest do:

- skierowania pracownika na badania profilaktyczne w celu uzyskania dokumentu potwierdzającego brak przeciwwskazań do wykonywania pracy na określonym stanowisku uwzględniając w skierowaniu na badania czynniki biologiczne i chemiczne pochodzące ze stosowanych produktów kosmetycznych, wyrobów medycznych, produktów leczniczych oraz substancji i mieszanin niebezpiecznych (udostępniając karty charakterystyki i ocenę ryzyka zawodowego) oraz inne czynniki szkodliwe i uciążliwe dla

zdrowia pochodzące z środowiska pracy,

- przeprowadzenia i udokumentowania szkolenia uwzględniającego tematykę narażenia pracowników na wszystkie szkodliwe czynniki dla zdrowia w środowisku pracy,
- zapewnienia właściwego stanu higieniczno-sanitarnego pomieszczeń i urządzeń pracy,
- zapewnienia właściwego stanu pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych,
- dokonania oceny ryzyka zawodowego,
- informowania pracowników o zagrożeniach i sposobie postępowania w celu jego ograniczenia lub uniknięcia,
- ograniczania ekspozycji na szkodliwe czynniki dla zdrowia występujące w środowisku pracy,
- zapewnienia środków ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego przewidzianego na danym stanowisku zgodnie z opracowaną dla zakładu tabelą przydziału odzieży
- zapewnienia niezbędnych środków higieny osobistej uwzględniając dostosowanie do rodzaju i stopnia zabrudzenia,
- zapewnienia systemu pierwszej pomocy w razie wypadku oraz środków do udzielania pierwszej pomocy poprzez przeszkolenie w tym zakresie pracownika, udostępnienie instrukcji pierwszej pomocy oraz odpowiednie wyposażenie apteczki,
- ze względu na wysokie temperatury panujące w środowisku pracy zasadne jest rozważenie zapewnienia pracownikom napojów.

Bezpieczne stosowanie substancji, czy też mieszanin chemicznych jest możliwe po zweryfikowaniu rodzajów chemikaliów wykorzystywanych w pracy oraz po zapoznaniu się z ich właściwościami. Niedopuszczalne jest stosowanie czynników chemicznych bez uprzedniego ustalenia ich stopnia szkodliwości dla zdrowia pracowników. Należy zwrócić uwagę, że większość stosowanych w zakładach fryzjerskich, gabinetach kosmetycznych

mieszanin chemicznych jest kosmetykami, w skład których wchodzi substancje i mieszaniny klasyfikowane jako niebezpieczne dla zdrowia.

W związku ze stosowaniem substancji i mieszanin niebezpiecznych w środowisku pracy pracodawca jest zobowiązany do:

- sporządzenia aktualnego spisu stosowanych substancji i mieszanin niebezpiecznych,
- posiadania aktualnych kart charakterystyki wszystkich produktów klasyfikowanych jako niebezpieczne (w tym produktów biobójczych),
- opracowania i udostępnienia pracownikom instrukcji stanowiskowych zawierających informacje z kart charakterystyki stosowanych substancji i mieszanin,
- dokonania oceny ryzyka zawodowego uwzględniającego zagrożenia stwarzane przez stosowane substancje i mieszaniny chemiczne (w tym produkty biobójcze, detergenty) oraz czynniki chemiczne pochodzące z stosowanych produktów kosmetycznych, wyrobów medycznych, produktów leczniczych,
- przechowywania substancji i mieszanin niebezpiecznych w oryginalnych opakowaniach oznakowanych przez producenta,
- oznakowania roztworów roboczych substancji i mieszanin niebezpiecznych, przechowywanych w opakowaniach „zastępczych” etykietą umożliwiającą jednoznaczną identyfikację substancji bądź mieszaniny i zawierającą informacje na temat stwarzanych zagrożeń oraz znaki ostrzegawcze zgodne z klasyfikacją,
- bezwzględnego przestrzegania zakazu przechowywania substancji i mieszanin niebezpiecznych w opakowaniach posiadających cechy opakowań środków spożywczych (słoiki po przetworach, butelki po napojach),
- przygotowania opisanego pojemnika ze środkiem chłonnym rozlane produkty niebezpieczne (piasek, trociny lub inny zgodny z zapisem pkt. 6 karty charakterystyki) oraz pojemnika

przeznaczonego do przechowywania zużytego, przeznaczonego do utylizacji środka chłonnego

Świadczenie usług w zakresie pielęgnacji, masażu, strzyżenia i golenia włosów wiąże się z narażeniem na kontakt ze szkodliwymi dla zdrowia czynnikami biologicznymi: wirusami, bakteriami, grzybami i pasożytami.

W związku z występowaniem w środowisku pracy szkodliwych czynników biologicznych dla zdrowia pracodawca jest zobowiązany do:

- przeprowadzenia i udokumentowania szkolenia uwzględniającego w tematyce narażenie pracowników na szkodliwe czynniki biologiczne w środowisku pracy,
- dokonania oceny ryzyka uwzględniając wykaz szkodliwych czynników biologicznych wraz z ich klasyfikacją,
- sporządzenia rejestru prac pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaklasyfikowanych do 3 grupy zagrożenia, który będzie przechowywany przez okres dłuższy niż 10 lat po zakończeniu ostatniego zanotowanego przypadku narażenia,
- sporządzenia rejestru pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaklasyfikowanych do 3 grupy zagrożenia, który będzie przechowywany przez okres dłuższy niż 10 lat po zakończeniu ostatniego zanotowanego przypadku narażenia,
- sporządzenia i wdrożenia procedur i instrukcji dotyczących:
 - dezynfekcji, uwzględniającej informacje z kart charakterystyki produktów biobójczych klasyfikowanych jako niebezpieczne mieszaniny chemiczne dla szkodliwych czynników biologicznych zaliczanych do 2 i 3 grupy zagrożenia,
 - postępowania w razie narażenia na szkodliwy czynnik biologiczny zakwalifikowany do 3 grupy zagrożenia uwzględniającej plan postępowania na wypadek awarii z jego udziałem biorąc pod uwagę różnego rodzaju zranienia i kontakt z: krwią, surowicą krwi

i innymi płynami ustrojowymi człowieka,

- bezpiecznego usuwania i postępowania ze skażonymi odpadami,
- postępowania w przypadku stwierdzenia drobnych, powierzchniowych schorzeń skóry lub błon śluzowych wywołanych chorobami zakaźnymi związanymi z zakażeniem bakteryjnym i grzybiczym,
- oznakowania pojemników na odpady odpowiednimi znakami ostrzegającymi przed zagrożeniem biologicznym,
- zaproponowania pracownikowi szczepionkę w przypadku narażenia na wzw typu B.

Wykaz szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do 3 grupy zagrożenia – klasyfikacja 3** (ograniczone ryzyko zakażenia dla pracowników, gdyż nie są zazwyczaj przenoszone drogą powietrzną):

Wirusy:

1. Wirus zapalenia wątroby typu C brak szczepionki
2. Wirus zapalenia wątroby typu B dostępna szczepionka
3. Ludzkie wirusy nabytego niedoboru odporności
brak szczepionki

Wykaz szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do 2 grupy zagrożenia – klasyfikacja 2:

Bakterie:

1. *Chlamydia pneumoniae*
2. *Staphylococcus aureus*
3. *Streptococcus pyogenes*
4. *Enterococcus spp.*
5. *Escherichia coli*
6. *Legionella pneumophila* (sauny)
7. *Legionella spp.* (sauny)

Wirusy:

1. Ludzkie wirusy papilloma

Grzyby:

1. *Epidermophyton floccosum* A (możliwe efekty alergiczne)
2. *Trichophyton spp.*
3. *Candida albicans* A (możliwe efekty alergiczne)
4. *Candida tropicalis*
5. *Aspergillus fumigatus* A (możliwe efekty alergiczne)

Wykaz szkodliwych czynników biologicznych zakwalifikowanych do 1 grupy zagrożenia dla których pracodawca stosuje środki zapobiegawcze określone w przepisach z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy - rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650 z późn. zm.):

1. *Enterobius vermicularis* (pasożyt) owsik ludzki
2. *Pediculus humanus* (pasożyt) wesz ludzka
3. *Siphonaptera, Aphaniptera* (pasożyt) pchła
4. *Sarcoptes scabiei* (roztocze) świerzbowiec ludzki
5. *Dermatophagoides spp.* (roztocze kurzu)
6. alergeny białkowe człowieka

Hałas jest najbardziej powszechnym zagrożeniem występującym w środowisku pracy. Kontrola narażenia na hałas w środowisku pracy ma na celu przede wszystkim ochronę narządu słuchu przed jego szkodliwym działaniem.

W związku z występowaniem w środowisku pracy narażenia na czynnik szkodliwy – hałas, pracodawca jest zobowiązany do:

- wyznaczenia źródła hałasu w celu określenia poziomu ekspozycji,

- przeprowadzenia i udokumentowania szkolenia uwzględniającego tematykę narażenia pracowników na szkodliwy czynnik dla zdrowia – hałas występujący w środowisku pracy,
- dokonania oceny ryzyka uwzględniającej skutki dla zdrowia i bezpieczeństwa pracowników w szczególności dwóch grup zawodowych o dużej wrażliwości na hałas: młodocianych i kobiet w ciąży,
- ograniczenia ekspozycji na hałas poprzez eliminację starego sprzętu i zastosowanie nowych rozwiązań technologicznych.

-

- ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

Piśmiennictwo i wykorzystane materiały

- Borowska M.: Zapobieganie zakażeniom wirusem HCV – PORADNIK. <http://www.prawapacjenta.eu/?pId=1574> [data dostępu: 31.07.2014]
- Dutkiewicz J., Śpiewak R., Jabłoński L. Klasyfikacja szkodliwych czynników biologicznych występujących w środowisku pracy oraz narażonych na nie grupy zawodowych. Ad punctum, Lublin 1999: 171
- Jabłońska-Trypuć A.: Dezynfekcja i sterylizacja narzędzi w gabinecie kosmetycznym. Kosmetologia Estetyczna, 2014, nr 1: 73-75
- Jakimiak B., Rohm-Rodwald E., Staniszevska M.: Profilaktyka zakażeń w zakładach fryzjerskich, kosmetycznych, tatuażu i odnowy biologicznej – wymagania sanitarne ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień dezynfekcji i sterylizacji. PZH, Warszawa 28.05.2007 r., 1-16
- Ordak G., Kołtuniak M., Jakubowski M., Bem J., Sitek Ł.: Właśny salon kosmetyczny lub fryzjerski. <http://prawo.rp.pl/artukul/663083.html?p=1> [data dostępu: 31.07.2014]
- Wymagania sanitarne w salonie fryzjerskim. <http://fryzjerpolski.pl/wymagania-sanitarne-w-salonie-fryzjerskim> [data dostępu: 31.07.2014]
- Wójcicka E.: Kontrola procesu sterylizacji. http://edu.wsse.gorzow.pl/zary/index.php?option=com_k2&view=item&id=248%3Akontrola-procesu-sterylizacji&Itemid=684 [data dostępu: 5.08.2014]
- Wytyczne WHO dotyczące higieny rąk w opiece zdrowotnej – podsumowanie. World Health Organisation 2009: 13
- Ogólne wytyczne `2011 r. sterylizacja wyrobów medycznych i innych przedmiotów wielorazowego użycia wykorzystywanych przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych oraz innych czynnościach podczas, których może dojść do przeniesienia choroby zakaźnej lub zakażenia, wyd. I, Warszawa 2011: 9-51
- Flis A., Pikul K.: Niebezpieczeństwa w gabinecie kosmetycznym - choroby zakaźne - <http://think.wsiz.rzeszow.pl/tag/a-flis/> [data dostępu: 5.08.2014]
- Doroszkiewicz E.; Wykonywanie sterylizacji instrumentów, materiałów opatrunkowych i bielizny zabiegowej; Instytut Technologii Eksploatacji-Państwowy Instytut Badawczy; Radom 2007; 33

